

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

©2020 КОЛЕДІНА К. О.

УДК 316.422; 330.341; 658
JEL: D2; O12; O31; R11

Коледіна К. О. Аналіз інноваційної активності промислових підприємств Харківської області

Визначено, що важливу роль у розвитку економіки України відіграють галузі промислового виробництва, оскільки саме промисловість є генератором науково-технічного прогресу й інновацій та служить «драйвером» економічного зростання. Встановлено, що найбільша кількість інноваційно активних промислових підприємств України знаходиться в Харківській області. Мета статті – дослідити стан інноваційної активності промислових підприємств Харківської області. Проведено аналіз основних показників інноваційної діяльності промислових підприємств області. Виявлено, що частка підприємств, що впроваджувала інновації, є незначною, а частка реалізованої ними інноваційної продукції взагалі мало відчутна в загальному обсязі реалізованої продукції. Аргументовано, що така ситуація може свідчити про негативну тенденцію погіршення якості інноваційної продукції та її неконкурентоспроможність на ринку. Досліджено розподіл загального обсягу витрат промислових підприємств Харківської області за напрямками їх інноваційної діяльності. Визначено, що основна частина інноваційних витрат спрямовується підприємствами на придбання машин та обладнання, а частка витрат на внутрішні та зовнішні НДР є вкрай малою, що свідчить про недосконалість та нерациональність існуючої структури витрат. Встановлено, що ключовим фактором стимулювання інноваційної діяльності на промислових підприємствах Харківської області є залучення державних та іноземних інвестицій на розробку, створення та реалізацію інновацій, оскільки нині основним джерелом фінансування інновацій є власні кошти підприємств. Доведено, що без зміни ситуації, що склалася з регулюванням у галузі інновацій, підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств Харківської області в найближчій перспективі та прискорення темпу їх інноваційного розвитку є проблематичним.

Ключові слова: інновації, інноваційна активність, інноваційний розвиток, промислові підприємства Харківської області.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-10-67-73>

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 8.

Коледіна Катерина Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та кредиту, Харківський національний університет будівництва та архітектури (вул. Сумська, 40, Харків, 61000, Україна)

E-mail: koliedinakateryna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3928-8684>

UDC 316.422; 330.341; 658
JEL: D2; O12; O31; R11

Koliedina K. O. Analyzing the Innovative Activity of the Industrial Enterprises of Ukraine in Kharkiv Region

It is defined that the important role in the development of Ukrainian economy belongs to the industrial production sector, wherein the scientific-technological progress and innovation are generated, presenting this very sector as a «driver» of economic growth. It is determined that the largest number of innovatively active industrial enterprises of Ukraine is located in Kharkiv region. Hence, the article is aimed at researching the status of innovative activity of industrial enterprises of Kharkiv region. The analysis of the main indicators of innovation activity of industrial enterprises of the region was carried out. It was identified that the share of enterprises that introduced innovations is insignificant, and the share of innovative products sold by them is generally little tangible in the total volume of the products sold. It is reasoned that this situation may indicate a negative tendency of deterioration of the quality of innovative products and its uncompetitiveness in the market. The distribution of the total costs of industrial enterprises of Kharkiv region by the directions of their innovation activity is researched. It is defined that the bulk of innovation costs are directed by enterprises to purchase machinery and equipment, and the share of costs for the internal and external R&D is extremely small, which indicates the imperfection and irrationality of the existing structure of costs. It is determined that the key factor in stimulating innovation activity at industrial enterprises of Kharkiv region is the attraction of the governmental and foreign investments for the development, creation and implementation of innovations, since the main source of innovation financing at present is the own funds of enterprises. It is proved that without changing the present day situation with regulation in the field of innovations, an increase in the competitiveness of industrial enterprises of Kharkiv region in the near future and an acceleration of the pace of their innovative development is problematic.

Keywords: innovations, innovation activity, innovation development, industrial enterprises of Kharkiv region.

Fig.: 4. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 8.

Koliedina Kateryna O. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance and Credit, Kharkiv National University of Construction Engineering and Architecture (40 Sumska Str., Kharkiv, 61000, Ukraine)

E-mail: koliedinakateryna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3928-8684>

Вступ України у 2008 р. до Всесвітньої торгової організації та ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2017 р. неминуче веде до зростання конкуренції між вітчизняними підприємствами та іноземними виробниками. За таких умов важливу роль у розвитку економіки України відіграють галузі промислового виробництва, оскільки саме промисловість є генератором науково-технічного прогресу та інновацій, служить вагомим фактором глобальної конкурентоспроможності національної економіки та «драйвером» економічного зростання [1, с. 4].

Аналізу проблем розвитку інноваційної діяльності підприємств та розробці механізмів стимулювання впровадження інновацій у промисловості присвячено праці багатьох учених, зокрема О. Амоші, В. Антонюк, І. Булеєва, В. Вишневського, В. Гейця, В. Ляшенко, В. Мунтіяна, О. Мазура, А. Малюти, О. Новікової, І. Підоричевої, Л. Саломатіної, В. Семиноженка, Д. Стеценка та інших. У наукових дослідженнях проаналізовано світові тенденції розвитку інноваційної діяльності, стан і проблеми інноваційного розвитку в Україні, запропоновано рекомендації щодо розбудови національної інноваційної системи та формування механізмів державної підтримки інноваційних процесів. Проте, незважаючи на суттєві наукові доробки, питання підвищення інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств залишається актуальним і потребує подальшого дослідження.

Мета статті – дослідити стан інноваційної активності промислових підприємств Харківської області.

У ХХ столітті Україна сформувала розвинутий індустріальний комплекс, який і нині становить високу частку у структурі економіки, охоплюючи всі види виробництва промислової продукції. Проте деіндустріалізаційні процеси, які були започатковані трансформаційною кризою 1992–1994 рр. і тривають досі, призвели до руйнації значної частини виробничого потенціалу України та особливо його високотехнологічної складової. Значною мірою це було зумовлено розривом коопераційних зв'язків з іншими республіками СРСР за відсутності повного циклу виробництва в межах України [2, с. 8].

Промисловість в Україні – одна з провідних галузей економіки, яка є базою науково-технічної модернізації, економічного зростання та соціального прогресу суспільства. Однак промис-

лові потужності, які діють сьогодні в Україні, не відповідають світовим вимогам інноваційного розвитку [3, с. 12]. За останні три роки спад виробництва сягнув 21,8%, зокрема внаслідок воєнних дій на сході країни та зниження рівня присутності української продукції на традиційних ринках. Частка промисловості у валовій доданій вартості скоротилася з 25,7% у 2010 р. до 21,7% у 2018 р., а частка виробництв із використанням високих і середньовисоких технологій у структурі ВДВ промисловості становить лише 19,1% проти 38,6% у країнах ЄС [4]. Наразі у структурі промислового виробництва переважають сировинні виробництва третього та четвертого технологічних укладів, залежні від кон'юнктурних циклів на світових ринках, на які припадає 58% і 38% продукції відповідно. На п'ятий технологічний уклад припадає лише 4% продукції, виробництво товарів шостого технологічного укладу практично відсутнє (0,1%).

Для більш ретельного дослідження стану інноваційного розвитку суб'єктів господарювання України у сфері промисловості проаналізовано ситуацію в 9 регіонах та м. Києві, де спостерігається найбільша в країні кількість інноваційно активних підприємств (табл. 1). Вони розрізняються за галузевою приналежністю, територіальним розміщенням і науково-технічним потенціалом. У середньому в цій групі частка інноваційно активних промислових підприємств на 3% більше, ніж у цілому по Україні [5, с. 20–34].

На основі даних табл. 1 можна зробити висновок, що найбільша кількість інноваційно активних промислових підприємств припадає на Харківську область – 119 підприємств, що складає 29,53% від загальної кількості підприємств регіону. Тобто майже кожне третє промислове підприємство є інноваційно активним. Протилежна ситуація спостерігається в м. Києві та Кіровоградській області, де загальна кількість промислових підприємств дорівнює 476 та 100 підприємств відповідно, однак відсоток інноваційно активних серед них дуже низький і складає 10,98% і 13,37% відповідно, що є наслідком повільного розвитку їх промислових комплексів.

Тому об'єктами для подальшого дослідження було обрано Харківську область та її промислові підприємства. Основою інноваційного розвитку будь-якої країни в цілому та її регіонів зокрема виступають наукові дослідження та роз-

Кількість інноваційно активних промислових підприємств України у 2018 р. за регіонами

Регіон (область) України	Загальна кількість підприємств, од.	Рейтинг	Кількість інноваційно активних підприємств, од.	Рейтинг	% до загальної кількості промислових підприємств	Рейтинг
Дніпропетровська	487	1	71	3	14,58	8
Запорізька	238	6	36	6	15,13	7
Івано-Франківська	132	9	28	9	21,21	4
м. Київ	476	5	101	5	10,98	10
Київська	328	10	36	10	26,00	2
Кіровоградська	100	4	26	4	13,37	9
Львівська	329	2	44	2	21,22	3
Полтавська	194	7	30	7	15,46	6
Харківська	403	3	119	1	29,53	1
Черкаська	155	8	29	8	18,71	5
Україна в цілому	4733		777		16,42	

Джерело: розраховано на основі даних [6].

робки, які можна поділити на три групи, а саме: фундаментальні, прикладні та науково-технічні розробки. Так, розподіл внутрішніх витрат промислових підприємств Харківської області на виконання наукових досліджень і розробок у 2018 р. наведено на рис. 1, а джерела їх фінансування – на рис. 2.

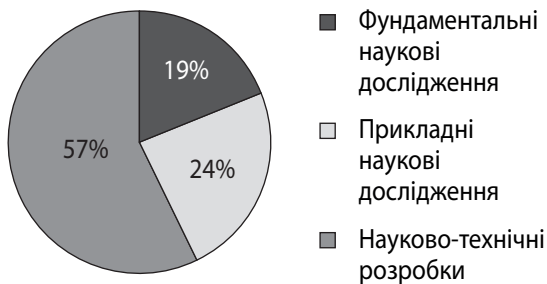

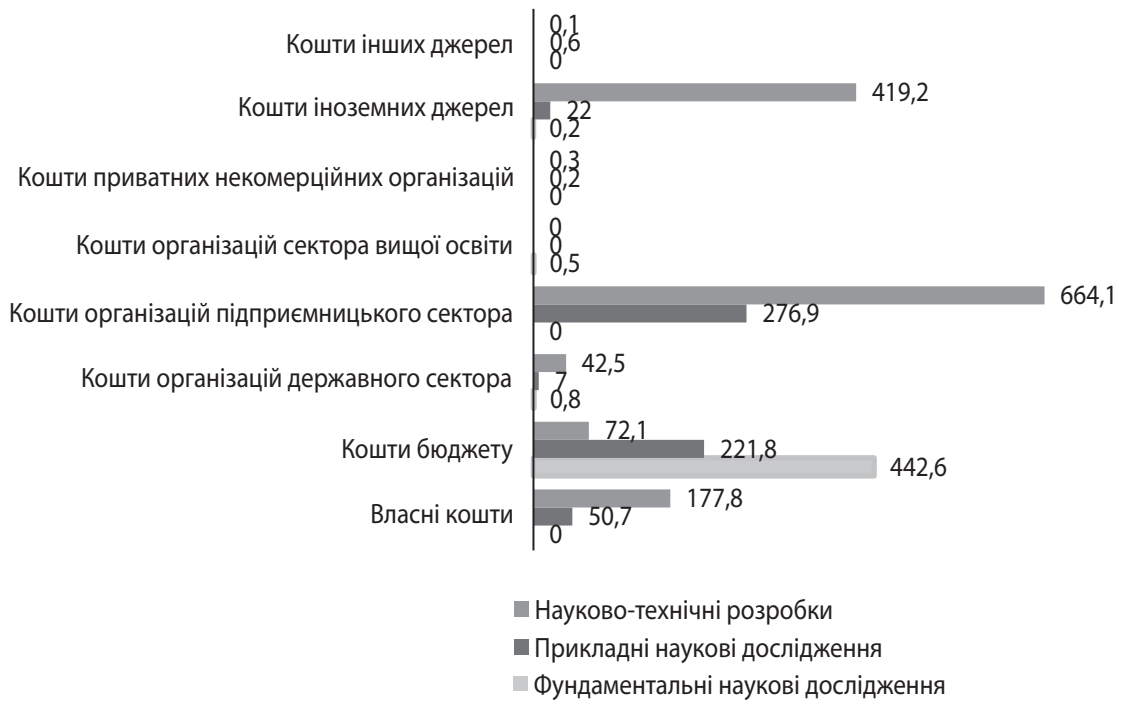
Рис. 1. Розподіл внутрішніх витрат промислових підприємств Харківської області на виконання наукових досліджень і розробок у 2018 р.

Джерело: побудовано на основі [7].

Згідно з останніми статистичними даними [6], у 2018 р. промислові підприємства Харківської області витратили на виконання наукових досліджень і розробок 2399 млн грн, що складає майже п'яту частину (18%) від загального обсягу фінансування НДДКР країни, у тому числі 1376 млн грн – на науково-технічні розробки, 579 млн грн – на прикладні наукові до-

слідження та 444 млн грн – на фундаментальні наукові дослідження. Отже, обсяг фінансування наукових досліджень і розробок порівняно з 2016 р. збільшився на 336 млн грн, що свідчить про позитивні зрушення в цій сфері.

На основі даних рис. 2, можна зробити такі висновки. Так, фінансування фундаментальних наукових досліджень у Харківській області у 2018 р. складалося виключно з коштів державного бюджету – 442,6 млн грн (99,7% від загальної суми фінансування). Практична відсутність інших джерел фінансування фундаментальних досліджень у країні є зрозумілою, оскільки дане питання є пріоритетом держави. Фінансування ж прикладних наукових досліджень, на відміну від фундаментальних, мали більш розгалужену мережу джерел, а саме: кошти організацій підприємницького сектора склали 276,9 млн грн (47,8%), кошти бюджету – 221,8 млн грн (38,3%), власні кошти – 50,7 млн грн (8,8%), а кошти іноземних джерел – 22 млн грн (3,8%). Фінансовою основою науково-технічних розробок на промислових підприємствах Харківської області у 2018 р. були кошти організацій підприємницького сектора, які спрямували на розробки 664,1 млн грн, що складає 48% від загального обсягу фінансування. Також значні грошові вливання в реалізацію науково-технічних розробок області були отримані: від

Рис. 2. Джерела фінансування наукових досліджень і розробок промислових підприємств Харківської області у 2018 р., млн грн

Джерело: побудовано на основі [7].

іноземних інвесторів – 419,2 млн грн (30,4%), за власний кошт – 177,8 млн грн (12,9%) та кошти бюджету – 72,1 млн грн (5%).

Наступним кроком у дослідженні інноваційної активності промислових підприємств Харківської області є аналіз основних показників інноваційної діяльності зазначених підприємств, які наведено в табл. 2.

Згідно з даними табл. 2 частка промислових підприємств Харківської області, що впроваджували інновації, впродовж 2016–2018 рр. є незначною, однак даний показник щороку збільшується та у 2018 р. зріс на 8,2% порівняно з 2016 р. Також спостерігається тенденція збільшення впровадження кількості нових технологічних процесів (з 212 до 230 процесів) та випуску промисловими підприємствами інноваційних видів продукції (з 208 до 396 видів). Частка реалізованої інноваційної продукції за цей самий період у загальному обсязі реалізованої промислової продукції впала на 8,2% (з 2742424,4 тис. грн до 2515861,7 тис. грн). Таким чином, кількість вітчизняних промислових підприємств, що впроваджували інновації, протягом 2016–2018 рр. у Харківській області збільшилася, а частка реалізованої ними інноваційної продукції зменшилася. Така ситуація може свідчити про негативну

тенденцію погіршення якості інноваційної продукції, що виробляється, та її неконкурентоспроможність на ринку.

З огляду на вищезазначене, доцільним стає дослідження розподілу загального обсягу витрат промислових підприємств Харківської області за напрямками їх інноваційної діяльності (рис. 3).

Згідно з даними рис. 3 протягом періоду, що аналізується, інноваційно активні промислові підприємства Харківської області спрямували на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення в середньому 65% від загального обсягу витрат, що є найвищим показником серед інших видів витрат. Однак починаючи з 2016 р. намітилась тенденція до зменшення частки цих витрат у загальному обсягу – з 67,4% до 61,3% у 2018 р., у той час як інші статті витрат (внутрішні та зовнішні НДР, навчання та підготовка персоналу), навпаки, мали тенденцію до збільшення. Така ситуація може свідчити про позитивні зміни в розподілі коштів на інноваційну діяльність промислових підприємств області, оскільки структура витрат попередніх років є недосконалою та не раціональною, де частка витрат на внутрішні та зовнішні НДР є вкрай малою. Наслідком цього є сповільнення переходу до нового (інноваційного) рівня розвитку промислових підприємств Харківської області.

Показники інноваційної діяльності промислових підприємств Харківської області за 2016–2018 рр.

Показник	Рік	
	2016	2018
Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації	97	105
Впроваджено нових технологічних процесів, з них:	212	230
маловідходних, ресурсозберігаючих і безвідходних	85	85
Впроваджено інноваційних видів продукції, у тому числі:	208	396
нових видів машин, устаткування, приладів, апаратів	74	112
Обсяг реалізованої інноваційної продукції (тис. грн), у тому числі:	2742424,4	2515861,7
продукція, що є новою для ринку	2155969,1	1208581,3

Джерело: розраховано на основі даних [7].

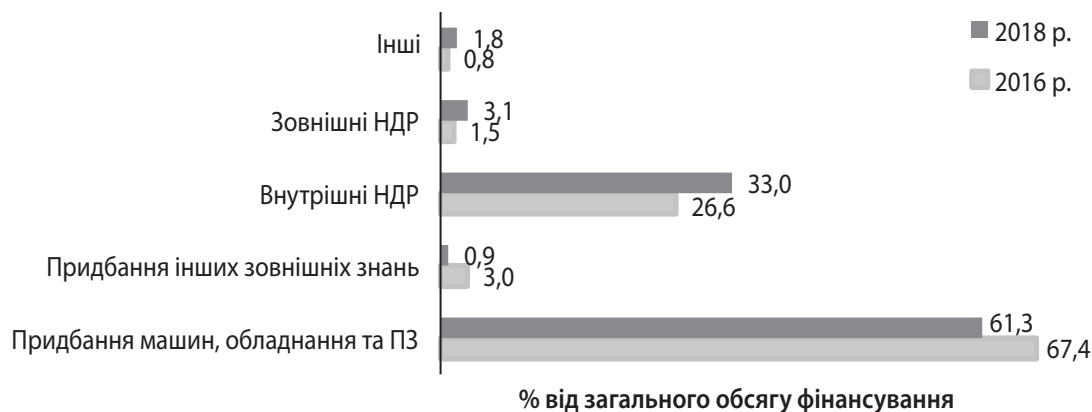

Рис. 3. Обсяг інноваційних витрат промислових підприємств Харківської області за напрямками інноваційної діяльності у 2016–2018 рр.

Джерело: побудовано на основі [7].

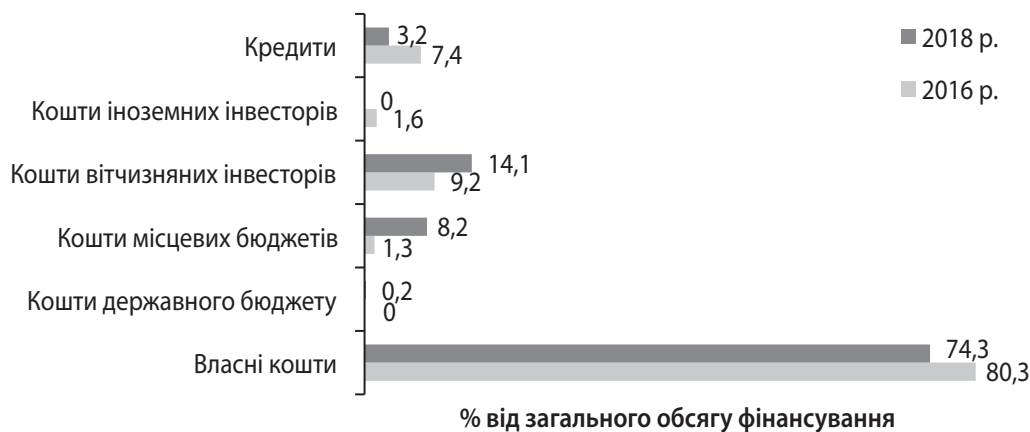
Інноваційна активність підприємства залежить від можливості інвестування, тобто від наявності джерел інвестування та його високої ефективності. З огляду на вказане, у процесі інноваційного розвитку підприємства важливу роль відіграють джерела фінансування, бо вони свідчать про можливість інноваційного розвитку підприємств [8]. Розподіл фінансування інноваційної діяльності за джерелами наведено на рис. 4.

Розглянувши структуру фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств Харківської області, потрібно зазначити, що держава не приділяє цьому питанню належної уваги. Згідно з даними діаграми основним джерелом фінансування інноваційної діяльності були та залишаються власні кошти промислових підприємств області, яких завжди не достатньо для розвитку. Їх обсяг протягом 2016–2018 рр. у середньому становив 76,8% (6,7 млрд грн у загальному обсязі фінансування технологічних інновацій). Якщо ж брати до уваги

розмір наданих підприємствам кредитів, за якими будуть розраховуватися самі підприємства, то обсяг фінансування їх за власний рахунок складає майже 83% від усього фінансового забезпечення, у той час як обсяг фінансування інноваційної діяльності за рахунок державного та місцевих бюджетів складає в середньому менше 2,5% від загального обсягу фінансування. Проте цього недостатньо для впровадження радикальних і довготермінових інноваційних проектів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у процесі трансформаційних змін, що відбувалися в країні, та на фоні фінансової та енергетичної криз, а також затяжного геополітичного конфлікту, що суттєво вплинули на розвиток вітчизняної економіки, Україна не змогла примножити свій економічний потенціал. У 2018 р. ситуація у сфері економічної активності дещо змінилась, однак дані зміни були незначними. Тому сучасні українські реалії потребу-

Рис. 4. Розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств Харківської області у 2016-2018 рр.

Джерело: побудовано на основі [7].

ють розробки та реалізації дієвих інституційних і структурних реформ, які б носили системний і послідовний характер, а також запуску масштабних технологічних перетворень з повсюдною реалізацією інновацій у всі галузі економіки, що дозволить у майбутньому забезпечити зростання ВВП країни. Досягнення поставленої мети можливе лише шляхом створення та розвитку високотехнологічних конкурентоздатних виробництв у сфері промисловості, оскільки саме промислові підприємства є рушійною силою економіки країни та можуть забезпечити досягнення нею технологічного прориву з інтенсивним (миттєвим) створенням, реалізацією та дифузиею інновацій.

Дослідження ситуації в 9 регіонах і в м. Києві, де спостерігається найбільша в Україні кількість інноваційно активних промислових підприємств, виявило, що Харківська область є лідером України в цій сфері. Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств Харківської області показав, що частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, є незначною, а частка реалізованої ними інноваційної продукції взагалі мало відчутна в загальному обсязі реалізованої продукції. Ключовим фактором стимулювання інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах є залучення державних та іноземних інвестицій на розробку, створення та реалізацію інновацій, оскільки станом на 2018 р. майже 85% усього обсягу фінансування інновацій складають власні кошти підприємств, що значною мірою гальмує інноваційний розвиток і, відповідно, підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств регіону. Без зміни ситуації, що склалася з державною

підтримкою та регулюванням у галузі інновацій, підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств Харківської області зокрема та України в цілому і прискорення темпу їх інноваційного розвитку в найближчій перспективі є проблематичним. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Харазішвілі Ю. М., Ляшенко В. І. Проблеми оцінки та інтегральні індекси сталого розвитку промисловості України з позицій економічної безпеки. *Економіка України*. 2017. № 2. С. 3–23.
- Колєдіна К. О. Економічна оцінка інноваційного розвитку промислових підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2018. 27 с.
- Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти : монографія / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін. Донецьк : Інститут економіки промисловості НАН України, 2012. 534 с.
- Частка виробництв із використанням високих та середньовисоких технологій у структурі ВДВ // Офіційний портал Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=docs_project
- Амоша А. И., Саломатина Л. Н. Инновационное развитие промышленных предприятий в регионах: проблемы и перспективы. *Економіка України*. 2017. № 3. С. 20–34.
- Наукова та інноваційна діяльність в Україні за 2018 рік : стат. зб. Київ, 2019. 108 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/09/zb_nauka_2018.pdf
- Статистичний щорічник «Харківська область у 2018 році». Харків, 2019. 500 с.
- Колєдіна К. О. Вплив суми інвестицій на дохідність інноваційних проектів підприємств. *Економіка та суспільство*. 2018. № 17. С. 265–272.

REFERENCES

- Amosha, A. I., and Salomatina, L. N. "Innovatsionnoye razvitiye promyshlennykh predpriyatiy v regionakh: problemy i perspektivy" [Innovative Development of Industrial Enterprises in the Regions: Problems and Prospects]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 3 (2017): 20-34.
- "Chastka vyrobnystv iz vykorystanniam vysokykh ta serednyovysokykh tekhnolohii u strukturi VDV" [The Share of Production Using High and Medium-high Technologies in the Structure of Gross Value Added]. Ofitsiyni portal Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy. http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=docs_project
- Kharazishvili, Yu. M., and Liashenko, V. I. "Problemy otsinky ta intehralni indeksy staloho rozvytku promyslovosti Ukrainy z pozytsii ekonomichnoi bezpeky" [Evaluation Problems and Integrated Indices of Sustainable Development of 5krainian Industry from the Standpoint of Economic Security]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 2 (2017): 3-23.
- Koliedina, K. O. "Ekonomichna otsinka innovatsiinoho rozvytku promyslovykh pidpriemstv" [Economic Assessment of Innovative Development of Industrial Enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk* : 08.00.04, 2018.
- Koliedina, K. O. "Vplyv sumy investytsii na dokhidnist innovatsiinykh proektiv pidpriemstv" [The Impact of the Amount of Investment on the Profitability of Innovative Projects of Enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 17 (2018): 265-272.
- "Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini za 2018 rik : stat. zb." [Scientific and Innovative Activity in Ukraine in 2018: A Statistical Collection]. Kyiv, 2019. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/09/zb_nauka_2018.pdf
- Novikova, O. F. et al. *Stalyi rozvytok promyslovoho rehionu: sotsialni aspekty* [Sustainable Development of the Industrial Region: Social Aspects]. Donetsk: Instytut ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy, 2012.
- Statystychnyi shchorichnyk «Kharkivska oblast u 2018 rot-si»* [Statistical Yearbook "Kharkiv Region in 2018"]. Kharkiv, 2019.

УДК 658.152: 331.341
JEL: O12; O31; D25; D70

ОБҐРУНТУВАННЯ СУТНОСТІ ТА СКЛАДОВИХ ЦІННОСТІ ВЗАЄМОДІЇ В ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

©2020 ЛІСОВСЬКА Л. С.

УДК 658.152: 331.341
JEL: O12; O31; D25; D70

Лісовська Л. С. Обґрунтування сутності та складових цінностей взаємодії в інноваційних процесах

Метою статті є дослідження процесів налагодження та розвитку взаємодії в інноваційних процесах. Проаналізовано причини низької ефективності інноваційної діяльності в Україні та обґрунтовано важливість підвищення показників взаємодії в інноваційних процесах для подолання причин низької інноваційності економіки. Визначено основні елементи концептуальних основ формування систем взаємодії в інноваційних процесах: цілі формування, очікувані результати, умови налагодження взаємодії. Особливу увагу приділено визначенню кола потенційних учасників систем взаємодії та проведено їх систематизування в такі чотири групи: держава, наука, бізнес, споживач. Для кожної групи визначено спонукальні чинники налагодження взаємодії в інноваційних процесах і можливий внесок при формуванні систем взаємодії в інноваційних процесах. Зазначено, що інтереси груп учасників систем взаємодії можуть бути різноспрямованими та мати власні критерії ефективності задоволення. Тому для уникнення конфліктів та раціонального взаємоузгодження інтересів запропоновано оцінювати доцільність участі в інноваційних процесах через показник цінності взаємодії. На підставі проведеного дослідження обґрунтовано поняття цінності взаємодії в інноваційних процесах та визначено засадничі складові даного поняття, а саме: корисність та вартість взаємодії. На думку автора, цінність взаємодії для учасника формується через зіставлення одержаної корисності від участі в системах взаємодії до очікуваних витрат, які пов'язані із цією участю. У зв'язку з пришвидшенням динаміки світових економічних процесів та, зокрема, інноваційних, підкреслено важливість урахування чинника часу при оцінюванні цінності. По-перше, взаємодія в інноваційному процесі розвивається, набуває нових форм для партнерів та для різних учасників ринку. По-друге, вплив часу на корисність і вартість взаємодії може приймати різні значення: збільшувати, зменшувати або не позначатися на рівні цінності (корисності, вартості) взаємодії.

Ключові слова: цінність взаємодії, корисність взаємодії, вартість взаємодії, учасники взаємодії, інноваційний процес.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-10-73-80>

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 16.

Лісовська Лідія Степанівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту організації, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: lida_lisovska@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9937-3784>

Scopus Author ID: 56527109700